

Outi Alanko-Kahiluoto vihr ym.

Talousarvioaloite määrärahan lisäämisestä eläkkeensaajien asumistukeen (224 000 000 euroa)

Eduskunnalle

Eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaisen asumistuen tarkoituksena on alentaa pienituloisten eläkkeensaajien asumiskustannuksia ja täydentää pientä eläkettä saavan henkilön perustoimeentulon turvaa.

Asumistukijärjestelmien eroja ja yhdistämistä on selvitetty useassa yhteydessä, laajimmin sosiaaliturvan uudistamiskomiteassa (Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:32) ja sen esitysten pohjalta tehdyissä Kansaneläkelaitoksen erillisselvityksissä. Keskeisenä ongelmana järjestelmien yhdistämiselle on kuitenkin pidetty asumistuen tason eroja eri järjestelmissä. Yhdistäminen heikentäisi useiden asumistuen saajien asemaa ja saattaisi edelleen lisätä toimeentulotuen tarvetta asumismenojen kattamiseksi. Hallitus on kuitenkin yhdistämässä eläkkeensaajien asumistuen yleiseen asumistukeen, minkä seurauksena eläkkeensaajalla asumistuki voi heiketä jopa 60 euroa kuukaudessa. Kelan laskelman mukaan pienituloisimmista kotitalouksista 66 %:lla asumistuki pienenee ja kaikista kotitalouksista 69 %:lla.

Kelan antamien tietojen mukaan eläkkeensaajan asumistukea saa tällä hetkellä 180 000 pieneläkeläistä. Heistä jopa 87 000 menettää hallituksen kaavaileman uudistuksen myötä 60 euroa kuukaudessa. Tämä on kohtuuton yhden väestöryhmän tuloihin osuva pysyvä heikennys, varsinkin kun eläkkeensaajien toimeentuloon vaikuttavat hallituksen esityksistä myös yleisen asumistuen enimmäisasumismenojen indeksin jäädyttäminen, lääke- ja matkakorvausten leikkaukset ja omavastuun kasvattaminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen asiakasmaksujen korotukset. Eläkkeensaajan asumistuen saajat ovat pääosin yksin asuvia eläkeläisiä, jotka joutuvat maksamaan kaikki asumisen ja arjen kustannukset yksin.

Merkittävä osa eläkkeensaajista elää jo nyt köyhyysrajalla tai sen alapuolella. Eläkkeensaajan asumistuen leikkaus on kohtuuton monille vanhuksille, vammaisille ja pitkäaikaissairaille eli heikoimmassa asemassa oleville pieneläkeläisille. Eläkkeensaajan asumistuen leikkaaminen siirtämällä eläkkeensaajat yleisen asumistuen piiriin pakottaa osan eläkkeensaajista toimeentulotuen asiakkaiksi. Etenkin näin käy korkeimpien vuokratasojen alueilla, joilla pula kohtuuhintaisista vuokra-asunnoista on suurin.

Myös hallituksen esitykseen sisältyvä suoja-aika on ongelmallinen. Eläkeläisten asumistuen leikkaus vaikuttaa valtaosaan eläkeläisistä toimeentuloa heikentävästi, minkä vuoksi hallitus on päättänyt "loiventaa" esitystään suoja-ajalla, jonka aikana eläkkeensaaja voi saada ensimmäiset kuusi

Talousarvioaloite TAA 14/2015 vp

kuukaudelta nykyisin voimassa olevan lain mukaista asumistukea. Tämän lisäksi hallitus esittää, että asumistuki voisi vähentyä eläkkeensaajalla korkeintaan 60 euroa kuussa. Tämä suojaosa olisi voimassa korkeintaan 10 vuotta, kunnes yleisen asumistuen taso saavuttaa suojatun tuen tason tai kunnes ruokakunnan koko muuttuu, asunto vaihtuu, etuudensaajan tulot nousevat yli 400 euroa kuukaudessa tai yleisen asumistuen maksamiselle ei ole enää perusteita. Suojaosa palvelisi näin ollen vain niitä eläkeläisiä, joiden asumistilanne ei muutu, mutta ei uusia asumistuen saajia. Hallitus käytännössä pakottaa eläkettä saavat asumaan paikoillaan (ja yksin, jos se on nykytila). Tämä on melko haasteellista esimerkiksi niiden ikääntyneiden kohdalla, joilla voisi tulla tarve muuttaa tuettuun asumiseen, tai vaikkapa nuoren mielenterveyssyistä työkyvyttömyyseläkkeellä olevan kannalta, joka ei myöskään voisi muuttaa asuinpaikkaansa, vaikka se voisi olla hänen hyvinvointinsa kannalta perusteltua.

Eläkkeensaajan asumistuki ja yleinen asumistuki ovat aivan eri kohderyhmien järjestelmiä, ja siksi myös niiden perusteet ovat olleet hyvin erilaisia, minkä vuoksi eläkkeensaajien sopeuttaminen yleisen asumistuen järjestelmään ei ole käytännössä ongelmatonta. On kyseenlaista, voidaanko eri syistä ja eri ikäisinä eläkkeelle jääneitä käsitellä yhtenä ryhmänä, kuten hallituksen esityksessä tehdään. Eläkkeensaajan asumistuen piirissä on niin vammaisina syntyneitä, nuorena vammautuneita, nuorena mielenterveyssyistä eläkkeelle jääneitä kuin ikääntyneitä eläkeläisiä. Näiden eri väestöryhmiin kuuluvien ihmisten mahdollisuudet esimerkiksi muuttamalla alentaa asumisensa kustannuksia tai jakaa asumisen kustannuksia muiden samassa taloudessa asuvien kanssa ovat erilaiset.

Etusijalla hallituksen ajattelussa on maksatusjärjestelmän toimivuuden ja sujuvuuden lisääminen eli tekniset syyt, eivät inhimilliset, asuntopoliittiset tai hyvinvointiin liittyvät syyt. Kohtuuhintaisten asuntojen määrä ei kasva heikentämällä asuntomarkkinoilla kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien toimeentuloa. Hallitus ei myöskään huomioi, että eläkkeensaajien asumistuessa on ollut väljemmät perusteet etenkin yksin asuvien kohdalla. Näiden henkilöiden mahdollisuus asua itsenäisesti heikentyy. Myös indeksisuoja on ollut eläkkeensaajien asumistuessa kattava. Eläkkeensaajien asumistuki on myös ollut yksilöllinen, kun taas yleinen asumistuki on ruokakunta-kohtainen. Eläkkeensaajien asumistuen sulauttaminen yleiseen asumistukeen heikentää näin ollen mahdollisuuksia lähisukulaisen omaishoitoon kotona. Jos kotitaloudessa on asunut vaikkapa vammaisen aikuinen lapsi, hän on voinut olla oikeutettu eläkkeensaajan asumistukeen riippumatta muun ruokakunnan tuloista. Myös eläkkeellä olevalle samassa ruokakunnassa asuneelle vanhemmalle on voitu maksaa eläkkeensaajan asumistukea ruokakunnan tuloista riippumatta. Näitä henkilöitä on tuhansia, mutta hallitus ei huomioi heitä mitenkään.

Eläkkeensaajan asumistuessa on ollut kotihoitoa tai omaishoitoa tukeva taloudellinen elementti, joka nyt poistuu.

Edellä esitettyyn viitaten esitämme, että asumistuen määrärahat säilytetään nykytasollaan sekä yleisen asumistuen momentilla että eläkkeensaajien asumistuen momentilla eikä asumistuen perusteita muuteta.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

Talousarvioaloite TAA 14/2015 vp

että eduskunta lisää 224 000 000 euroa momentille 33.40.60 eläkkeensaajien asumistukeen.

Helsingissä 9.10.2015

Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Pekka Haavisto vihr
Emma Kari vihr
Jani Toivola vihr
Ville Niinistö vihr
Hanna Halmeenpää vihr
Jyrki Kasvi vihr
Heli Järvinen vihr
Olli-Poika Parviainen vihr
Krista Mikkonen vihr
Antero Vartia vihr
Ozan Yanar vihr
Touko Aalto vihr
Satu Hassi vihr
Johanna Karimäki vihr